

ských Čechů s Českou republikou a detailnější charakteristika práce besedy v posledních deseti letech. V samém závěru nalezneme seznam použitých pramenů a literatury.

Většinou dobrovolnická a obětavá práce příslušníků českých menšin v zahraničí při snaze o zachování vlastní identity je bezesporu těžká

a časově náročná. Je jasné, že i příprava takovéto reprezentativní publikace vyžadovala mnoho a mnoho hodin, diskusí i hledání ve státních a soukromých archivech. Každopádně námaha nebyla vynaložena zbytečně, kniha je výtečná, a i nezasvěcený čtenář si díky ní udělá opravdu plastický obraz o tom, „jak si tam ti naši krajané žijí“.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)

Pošumavská dudácká muzika, Novinu poslouchejte.

Adventní a vánoční písně z jižních Čech.

Vlastním nákladem, Strakonice 2019. Stopáž 53:50.

V předvánočním období přináší každoročně velká i menší vydavatelství doslova záplavu nových hudebních alb. Některá vznikají vlastní aktivitou a nákladem souborů a kapel nejrůznějších žánrů, což se týká i marketingově vděčných úprav hudebního folkloru. Titulů objevených, poctivě a erudovaně zpracovaných u nás nebývá mnoho, jistě tak stojí za to na některé z nich upozornit. V roce 2019 vydala Pošumavská dudácká muzika ze Strakonice CD *Novinu poslouchejte* s podtitulem *Adventní a vánoční písně z jižních Čech*.

Právě osobnost uměleckého vedoucího kapely a autora hudebních úprav, etnomuzikologa Tomáše Spurného, je zárukou poctivé přípravy a realizace alba, jejichž výsledkem je výjimečný hudební i odborný počín. Pošumavská dudácká muzika pracuje pod Spurného vedením od roku 1989

a postupně nalezla vlastní přístup ke zpracování a prezentaci hudební tradice svého kraje, Prácheňska, Šumavy a Pošumaví, ale také výrazných dudáckých regionů Chodska či Chebska. Jejich cesta vede záměrně poněkud stranou hlavního proudu českého folklorního hnutí přelomu 20. a 21. století. Ve spolupráci s výrobci lidových hudebních nástrojů se věnují poučené rekonstrukci tradičních instrumentálních sestav a herních stylů. Zaměřují se soustavně také na písňový a hudebně-taneční repertoár někdejších německých obyvatel jižních a západních Čech, přičemž udržují úzké kontakty s rakouskými a bavorskými skupinami i s německými krajanskými spolky se vztahem k Šumavě a Chebsku. Kromě bezpočtu vystoupení na hudebních festivalech se kapela dosud prezentovala v pořadech českých, bavorských i rakouských rozhlaso-

vých a televizních stanic a vydala pět hudebních alb.

Aktuální vánoční kolekce s názvem *Novinu poslouvejte* odráží třicetiletou tvorbu Pošumavské dudácké muziky v oblasti vánočních a obecně duchovních lidových písní. Dlouholetá zkušenost a zralost jejich pojetí dospěla v podnětné propojení motivů, postupů a historických hudebních stylů klasické hudby s folklorem. Tematický oblouk alba otvírají adventní písně o zvěstování Panně Marii a zjevení andělů pastýřům. V různorodém zpracování pak pokračují vánoční legendy o Ježíšově narození, pastorely a koledy o strastech pastýřů a darovníků, vánoční ukolébavka či obchůzkové kolední popěvky, které kontrastují s vážností lidových duchovních písní. Závěr patří novoroční koledě či tříkrálové pastorele.

Zajímavým dramaturgickým počinem je jistě zpracování obou duchovních písní z úvodu a závěru alba. Pocházejí z anonymní sbírky z Hluboké z počátku 19. století. Ještě mnohem starší jsou skladby z Jistebnického kancionálu. Tomáš Spurný představuje dobovou verzi známé písně *Narodil se Kristus Pán* v přísném stylu polyfonie přelomu 14. a 15. století, a husitskou vánoční píseň *Ježíš, náš Spasitel*. Pastorela *Mistře můj* je převzata z rukopisného sborníku Tomáše Antonína Kunze z doby kolem roku 1825. Děti v ní připravují dary na cestu do Betléma. *Pane Pánů* je zase zlidovělým ohlasem zlomku pastorely Jakuba Jana Ryby. Píseň *Slyšte lidé v rychlosti*

spojuje vánoční příběh s prosbou za odvrácení nemocí a zachování města Volyně. Zajímavá varianta legendy s incipitem *Když Panna Maria po světě chodila* ze Včelné na Vimperšku pak zasazuje událost narození Krista do krajiny pod Boubínem.

Zpracování titulní písně z hlubocké anonymní sbírky v barokním stylu podtrhuje instrumentace sólových houslí s malými dudami in D doprovázených střídavě skupinou smyčcových nástrojů a varhanním pozitivem. V dalších koledách a vánočních legendách zní například obsazení dvojích houslí, diatonického hackbrettu a kontrabasů proslavené ve 30. letech 20. století německými muzikanty tzv. Chrobolské cimbálové muziky. Archaickým typem dudáckých sestav je rovněž trio houslí s krátkým krkem, dud in F a klarinetu nebo kontrabasů. Autor hudebních úprav záměrně šetřil s využitím obsazení tzv. velké dudácké muziky s dvěma klarineti, basou a houslovou kontrou, které se prosadilo v české lidové hudbě teprve ve druhé polovině 20. století. Žertovnému charakteru jednoduchých koledních popěveků naopak svědčí úsporná instrumentace dvojích dud in Es, nebo houslí, dud a fanfrnochu, v Čechách při těchto příležitostech v 19. století hojně využívaného membranofonu. Vedle tradičních sestav jsou využity i zvukově působivé experimenty, které umožnily teprve moderní nástrojářské postupy, zejména v konstrukci a precizním ladění dud. Lze tak obdivovat souzvuk malých, vysoko znějících dud in D s velkým (*hrubým*)

nástrojem téhož ladění, dále duo vysoko znějících dud in B a dud střední velikosti, laděných in Es. Zvukově velmi atraktivní je (ve večerní modlitbě ze Stach) kvarteto píšťal z kravských rohů.

Na velmi vysoké úrovni jsou na nahrávce všechny instrumentální výkony. Výborně zní sbor kapely, zvláště ten ženský a dětský. Z pěveckých sólistů zaujmou zejména výkony Marie Krejčové, Kristýny Hodinové,

Jakuba Jandy a Venduly Zdráhalové. Příjemná a vyvážená je zvuková stránka alba, na které mají zásluhu hudební režisér Josef Krček a zvukový mistr Radek Horák. Výtvarně vkusně řešený booklet přináší nadstandardní informace o jednotlivých snímcích, a to nejen v češtině, ale i v angličtině a němčině. Album Pošumavské dudácké muziky *Novinu poslouchajte* je zkrátka vydařené a inspirativní.

Ždeněk Vejvoda (EÚ AV ČR, v. v. i.)

**Vlasta Valešová, Školský spolek Komenský.
150 let českého školství ve Vídni. Školský spolek
Komenský, Vídeň 2020, 360 s.–**

Mezi lety 2012 a 2015 jsem pobývala ve Vídni za účelem poznání hudebních aktivit současných vídeňských Čechů. Sběr dat jsem tehdy prováděla pro svoji disertační práci a antropologický výzkum hudební výchovy na školách Komenského pro mě představoval jednu z prioritních oblastí. Tehdy jsem poznala i pedagoga Johannese Langeru a viděla ho na hodinách společně se studenty zpívat jím vytvořenou školní hymnu Komenského spolku. Právě její nápis i s textem otevírá publikaci věnovanou i dle mého názoru nejvýznamnějšímu elementu českého menšinového života ve Vídni – Školskému spolku Komenský.

V roce 2018 oslavil Komenský 150 let od příprav ke svému založení, neboť roku 1868 vznikl jemu

předcházející Komitét pro zařízení školy průmyslové ve Vídni. Spolek pak od 70. let předminulého století zajišťuje nejen vzdělání v českém jazyce, ale stal se i klíčovou institucí české menšiny ve Vídni. I dnes platí, že se celá řada kulturních, společenských a dalších aktivit rozvíjí právě v návaznosti na Školský spolek. Absolventi Komenského škol se mnohdy angažují i v dalších spolcích. Tuto skutečnost ostatně zdůrazňuje i současný starosta Spolku Karel Hanzl v předmluvě k publikaci, která ojedinělým způsobem rekapituluje vývoj i nejdůležitější mezníky v historii Školského spolku Komenský od jeho založení až po současnost.

Autorkou knihy je historička Vlasta Valešová, která se dlouhodobě